

מבוא

בשנים האחרונות חשיבותה של המדיה החברתית לגבי החברה קיבלה חשיבות רבה יותר מאשר העבר. כיום בני אדם רבים משתמשים ברשתות החברתיות למען שימושים שונים, במשך פרקי זמן רבים.

מדינת ישראל, כמו מקומות אחרים בעולם, סובלת מבעיות ביטחוניות אשר מסכנות את החברה שלה ועלולות לפגוע באזרחיה. פגיעה אפשרית אחת היא התקפת טילים אשר מתרחשת בישראל, גם מדרום ולעיתים גם מצפון, במשך כמעט 20 שנה לסירוגין. לצד ההשפעה החמורה של התקפות הטילים באופן ישיר, ישנה גם השפעה פסיכולוגית על התושבים אשר גרים באותם אזורים ולמרות שאולי אינם נפגעים פיזית, עליהם להתמודד עם השלכות פסיכולוגיות אשר משפיעות על החוסן של החברה ועל היכולת של החברה להתמודד עם אסונות ועם מצבי לחץ קשים.

ספרות המחקר הציעה כי ביכולת של הרשתות החברתיות ליצור תמורה חיובית מבחינת תחושת החוסן של האוכלוסייה ומבחינת היכולת שלה להתמודד עם אסונות מן הסוג הזה בצורה טובה יותר (TIBBITT, 2011). עבודה זו תבקש לבחון את הסוגייה הזו, באופן אמפירי, על ידי שאלת המחקר הבאה:

מהי השפעה של המדיה החברתית על החוסן של האוכלוסייה בעת שיגור טילים?

על מנת לענות על שאלת המחקר אערוך את המבנה הבא. החלק הראשון של העבודה ינתח את ספרות המחקר אשר עסקה בסוגיות שונות אשר קשורות לשאלת המחקר. היא תבחן את דעות החוקרים אשר בחנו את הסוגיות אשר עומדות במרכז המחקר ואציג את הדעות הבולטות במחקר. השלב הבא של המחקר יהיה מחקר אמפירי כמותי אשר יבקש לבחון באופן מעשי את התגובות ואת ההשפעה של המדיה החברתית על יכולת פיתוח החוסן של האוכלוסייה אשר נמצאת תחת התקפות טילים. המדיה החברתית הבולטת תהיה טוויטר או פייסבוק, שהן הרשתות החברתיות הבולטות במדינת ישראל. בסופה של העבודה אערוך דיון שיסכם את ממצאים האמפיריים של העבודה וישווה אותם עם הדעות הבולטות של ספרות מחקר, זאת כדי לענות על שאלת המחקר באופן ישיר ובצורה אשר תאיר את הסוגייה מזווית ראייה מורכבת.

סקירת ספרות

מדיה חברתית

מדיה חברתית היא כינוי מקובל לשירותי אינטרנט אשר מאפשרים לגולשים לתקשר האחד עם השני תוך כדי שיתוף תכנים. כאשר אנו עוסקים במדיה חברתית אנו למעשה מדברים על יישומים מבוססי אינטרנט המאפשרים לאנשים לתקשר ולשתף משאבים ומידע. לדוגמא ניתן להזכיר יישומים בולטים כמו פייסבוק, יוטיוב, בלוגים שונים, פורומים ויישומים רבים אחרים (Abdullah, Nishioka, Murayama, 2016).

תגובות אנושיות להתקפת טילים בדרך כלל נובעות מתוך תחושת החוסן שיש בקרבם. הרעיון של חוסן כתגובה יעילה להתקפות או אירועי טרור נמצא בספרות המחקר כבר משנות השמונים אולם בעשר השנים האחרונות הוא נכנס לשיח הציבורי בצורה בולטת יותר. הדבר נבע בעיקר בגלל החשיבות שלו בתור גורם חשוב בהשגת הקיימות (DOVERS, 2004).

בשנים האחרונות נערכו מספר מחקרים (Manyena et al, 2011) בנושא של החוסן ברמות שונות של ניתוח החוסן. ניתוח ברמה האישית, הקבוצתית וברמת הקהילה. מאחר ומשמעות המילה המקורית של חוסן, היא לחזור אחורה, ביקשו המחקרים להבין האם חוסן אמור להיות כרוך ביכולת של הקהילה לחזור אחורה (כלומר לחדש את התפקוד הרגיל שלה). משום כך ממשלות רבות פיתחו תכניות אסטרטגיות שנועדו להנחות את הקהילות או את סוכנויות החירום כיצד עליהם לפעול כדי לחזק ולשפר את החוסן של הקהילה (Abdullah, Nishioka, Murayama, 2016).

למרות זאת חלק מן החוקרים (PATON, 2006) סבורים כי ההגדרה של חוסן בתור חזרה לאחור, למצב הקודם, לא משקפת היטב את המרכיבים השונים של אסונות. הרעיון לחזור אחורה לא תופס את המציאות שהשתנתה לאחר האסון ולא מכסה את האפשרויות החדשות אשר נוצרו לאחר האסון. בשנת 2009 החליטה ממשלת אוסטרליה לאמץ גישה מבוססת חוסן לניהול אסונות במדינה. הממשלה הכירה בכך שיש צורך במאמץ לאומי מתואם ושיתופי כדי להגדיל את היכולת של אוסטרליה להיערך ולהגיב בהתאם לאסונות.

מטרת האסטרטגיה הייתה: "לספק הנחיות ברמה גבוהה בנושא ניהול אסון לממשלות פדרליות, מדיניות, טריטוריות ומועצות מקומיות, לעסקים ולמנהיגי הקהילה ללא מטרות רווח". (Abdullah, Nishioka, Murayama, 2016).